Stockholms läns landsting

8

Plan för förhindrad spridning av barnporno-grafiskt material i landstingets IT-miljö.

LS 2018-0748

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2018-11-14

LS 2018-0748

Landstingsstyrelsen

Plan för förhindrad spridning av barnpornografiskt material i landstingets IT-miljö

Föredragande landstingsråd: Anna Starbrink

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen uppdrog den 22 maj 2018 åt landstingsdirektören att senast i november återkomma med en plan för hur en teknisk lösning för att förhindra spridning av barnpornografiskt material i landstingets IT-miljö kan införas. Ärendet omfattar information om förutsättningar för ett införande, samt plan för införande.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen besluta

att uppdra åt landstingsdirektören att införa en teknisk lösning för att upptäcka och förhindra eventuell spridning och användning av material kopplat till sexuella övergrepp på barn

att godkänna att avtal ingås enligt villkoren i ramavtal ”SLL805 - Licensparter 2016” (LS 2017-0564) om leverans av licenser som krävs för realiseringen av tjänsten.

Landstingsrådsberedningens motivering

Spridning av material om sexuellt utnyttjande av barn via internet ökar tyvärr konstant i samhället. Som en av Stockholms läns största arbetsgivare med en omfattande och komplex IT-miljö ska landstinget bidra till att denna spridning minskar.

Landstingsstyrelsen har tidigare givit landstingsdirektören i uppdrag att återkomma med ett åtgärdsförslag kring hur en teknisk lösning med avancerad bildigenkänning ska kunna införas i landstinget för att upptäcka och stoppa spridning av bilder och filmer på sexuella övergrepp av barn (LS 2018-0329). Föreliggande ärende är en återrapportering och förslag på genomförandeplan för hur denna tekniska lösning ska implementeras och tillämpas. Planen är att införandet ska ske i tre steg. Det första steget är ett

utvidgat skarpt test, därefter ett efterföljande steg med utvärdering och slutligen ett breddinförande med slutdatum 1 september 2019.

Utifrån den förstudie och marknadsanalys som genomförts görs bedömningen att det är möjligt att införa tekniska lösningar för att förhindra spridning av bilder och filmer på sexuella övergrepp av barn inom Stockholms läns landsting, samt att dessa lösningar finns tillgängliga på marknaden.

Den lösning som väljs ska vara flexibel för att enkelt kunna appliceras i landstingets stora och komplexa organisation och den ska så långt det är möjligt utesluta falsklarm. Systemet ska därför vara automatiskt så att eventuell förekomst av olagligt material identifieras direkt mot en databas baserad på material som polisen i tidigare brottsutredningar bedömt som olagligt, utan att landstingets personal behöver göra bedömningar av filens eller filernas innehåll. Skulle en träff uppstå mellan en fil i landstingets miljö och tidigare kända och klassificerade bilder i polisens databas utgår ett tyst larm till en liten och speciellt utbildad funktion inom landstingsstyrelsens förvaltning för vidare hantering.

Utöver det tekniska införandet är det därför av yttersta vikt att landstinget tar fram och fastställer tydliga arbetsprocesser och arbetsrättsliga rutiner för vad som ska ske vid ett eventuellt larm. Konsekvenserna av att ett eventuellt larm behandlas felaktigt kan bli omfattande för den enskilde medarbetaren, men också för de rättsvårdande myndigheternas arbete med att beivra och förhindra spridningen av olagligt material.

För att minimera risken för detta kommer alla larm att hanteras av den speciellt utbildade funktionen inom landstingsstyrelsens förvaltning. Därtill kommer en informationsinsats att genomföras för att uppmärksamma alla som nyttjar landstingets IT-miljö att denna förändring nu kommer att genomföras.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Irene Svenonius

Anna Starbrink

Gustaf Drougge

Landstingsstyrelsen
Landstingsstyrelsens förvaltning
SLL Strategisk IT
Stefan Schildt

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-10-23

LS 2018-0748

Landstingsstyrelsen

Uppdrag åt landstingsdirektören att senast i november återkomma till landstingsstyrelsen med en plan för hur en teknisk lösning för att förhindra spridning av barnpornografiskt material i landstingets IT-miljö kan införas

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen uppdrog den 22 maj 2018 åt landstingsdirektören att senast i november återkomma med en plan för hur en teknisk lösning för att förhindra spridning av barnpornografiskt material i landstingets IT-miljö kan införas. Ärendet omfattar information om förutsättningar för ett införande, samt plan för införande.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att uppdra åt landstingsdirektören att införa en teknisk lösning för att upptäcka och förhindra eventuell spridning och användning av material kopplat till sexuella övergrepp på barn

att godkänna att avtal ingås enligt villkoren i ramavtal ”SLL805 - Licensparter 2016” (LS 2017-0564) om leverans av licenser som krävs för realiseringen av tjänsten.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Stockholms läns landsting ska ha nolltolerans mot sexuella övergrepp av barn. Genom avancerad bildigenkänning kan spridandet och innehavet av sexuella övergrepp av barn upptäckas och stoppas. Landstingsstyrelsen gav den 22 maj 2018 landstingsdirektören i uppdrag att återkomma med förslag kring hur ett införande av en teknisk lösning för att förhindra spridning av sexuella övergrepp på barn skulle kunna införas i Stockholms läns landstings nämnder och bolag.

Utifrån förstudie som genomförts bedömer förvaltningen att det är möjligt att införa tekniska lösningar för att förhindra spridning av bilder och filmer på sexuella övergrepp av barn inom Stockholms läns landsting. På marknaden finns en sådan lösning som innebär att landstingets it-miljö övervakas, och om bilder eller filmer som utgör dokumentation av sexuella övergrepp på barn förekommer i miljön ges ett tyst larm, som sedan kan ligga till grund för polisanmälan och arbetsrättsliga åtgärder. Lösningen bygger på att man söker efter material som polisen i tidigare brottsutredningar identifierat som olagligt.

Under förutsättning av landstingsstyrelsens beslut är planen att införa ett verktyg i tre steg. Det första steget är ett utvidgat skarpt test, därefter ett efterföljande steg med utvärdering och slutligen breddinförande med slutdatum 1 september 2019.

Bakgrund
I en skrivelse till landstingsstyrelsen den 20 februari 2018 från Irene Svenonius (M), Ninos Maraha (L), Ella Bohlin (KD) och Gustav Hemming (C) lyftes Stockholms läns landstings nolltolerans mot material om sexuellt utnyttjande av barn, LS 2018-0329.

Spridning av material om sexuellt utnyttjande av barn via internet ökar konstant i samhället. Det kan röra sig om filmer, foton eller fotomontage. Genom avancerad teknik baserad på filidentifiering kan eventuellt spridande och innehav av sådant material i landstingets it-miljö upptäckas och stoppas. En rad företag och myndigheter använder en applikation för att upptäcka sådant material, till exempel Västra Götalandsregionen och Göteborgs stad.

Ett införande av en teknisk lösning för detta inom Stockholms läns landstings nämnder och bolag kräver en flexibel lösning som kan appliceras enkelt i landstingets komplexa och stora organisation. Landstinget behöver även utarbeta rutiner för den händelse en anställd inom landstinget har haft eller hanterat material om sexuellt utnyttjande av barn.

Det är av stor vikt att systemet är byggt så att det så långt det är möjligt utesluter falsklarm, och det är viktigt att systemet kan hantera bedömningen av materialet helt automatiskt och med stor precision. Lösningen får inte bygga på att landstingets självt söker rätt på och bedömer innehållet i det identifierade materialet, utan bedömningen ska vila på rättsväsendets mekanismer för detta.

Landstingsstyrelsen gav den 22 maj 2018 landstingsdirektören i uppdrag att återkomma med förslag kring hur ett införande av en teknisk lösning för att förhindra spridning av sexuella övergrepp på barn skulle kunna införas i Stockholms läns landsting.

Överväganden
Utifrån förstudie som genomförts av förvaltningen konstateras att det är möjligt för Stockholms läns landsting att i nämnders och bolags it-miljö införa en teknisk lösning för att automatiskt upptäcka material som utgör dokumentation av sexuella övergrepp på barn. Förstudien har inte identifierat några hinder för ett sådant införande. Förslaget är att göra ytterligare ett större test samt utvärdering, och sedan införa den tekniska lösningen brett inom landstingets nämnder och bolag. I ett första skede görs detta genom att lösningen införs på datorer som ingår i SLL IT:s leverans. Därefter kan även övriga nämnder och bolag som har egna datorer nyttja lösningen. Utöver detta visar förstudien att även andra aktiviteter, förutom det tekniska införandet, behöver ingå i införandet.

De analyser som gjorts visar att det såväl rättsligt som tekniskt är möjligt att införa en lösning för att upptäcka och förhindra eventuell spridning och användning av material kopplat till sexuella övergrepp på barn i landstingets samordnade it-miljö. I arbetet med att finna lösningar för att motverka sådant material på av landstinget ägd it-utrustning har en enkel marknadsanalys genomförts.

Marknadsanalysen visar att det finns ytterst få möjligheter att tekniskt kunna upptäcka sexuellt övergreppsmaterial utan att samtidigt riskera att varsko individen som innehar materialet. Utifrån kravet att det ska röra sig om konstaterat olagligt material utan att landstinget självt ska göra bedömningen har förstudien endast identifierat en leverantör som kan uppfylla landstingets krav. För att säkerställa att lagen om offentlig upphandling, LOU (2016:1145) följs ska en konkurrensutsättning ändå göras enligt de rutiner som gäller för befintligt ramavtal (Licenspartner LS 2017-1061), innan leverantör formellt väljs och avtal tecknas.

Den aktuella tekniska lösningen möjliggör identifiering av material på ett liknande sätt som ett traditionellt antivirusprogram. Genom ett samarbete mellan leverantören av lösningen och polisen upprättas en databas baserat på material som förekommit i brottsutredningar. I databasen finns inte själva bilderna, utan en form av digitalt fingeravtryck. Bilderna identifieras med en signatur som är unik för varje tänkbar fil.

Signaturerna i databasen kan sedan användas för att jämföra filer, och det är bara när det finns en exakt överensstämmelse med en tidigare känd fil som systemet larmar. Programvaran söker baserat på denna metod igenom filer som förekommer i landstingets it-miljö, och även sådana filer som förs in på exempelvis en USB-sticka genomsöks på samma sätt som de kontrolleras av landstingets antivirusprogram.

Funktionssättet möjliggör att verktyget identifierar förekomst av olagligt material i it-miljön, utan att landstingets personal behöver göra bedömningar av filens innehåll. De filer som förekommer är redan bedömda av polis, och det krävs en exakt överensstämmelse för att systemet ska larma. Det innebär vidare att systemet undviker att larma på grund av ovidkommande material såsom privata semesterbilder eller annat material som inte är konstaterat olagligt.

Det bör noteras att det är få behöriga och lämplighetsprövade personer som kommer att ha kännedom om hur applikationen fungerar och hanteras. Lösningen kommer innebära att känslig information hanteras och konsekvenserna av att behandla ett larm felaktigt är stora för den berörda enskilda individen/medarbetaren.

Särskilt viktigt vid införandet av den tekniska lösningen är därför att det finns fastställda och tydliga arbetsprocesser och rutiner för vad som ska ske

vid ett eventuellt larm. Förvaltningen ska dokumentera rutiner för hantering av larm samt arbetsrättsliga rutiner. Att alla larm hanteras av en liten och speciellt utbildad funktion inom landstingsstyrelsens förvaltning är en viktig åtgärd för att minimera risken för felaktig hantering av larm eller personuppgifter.

I samband med implementationen av den tekniska lösningen ska information ges till landstingets personal och även en informationsinsats genomföras så att alla som nyttjar landstingets it-miljö känner till att användarnas anslutande utrustning övervakas avseende eventuell nyttjande av material med sexuella övergrepp mot barn.

Det föreslagna breddinförandet inom nämnder och bolag föreslås ske med slutdatum 1 september 2019.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnader
Förstudien har tagit fram de ekonomiska förutsättningarna för ett breddinförande och föreslår prissättning via de interna priserna för SLL IT:s it-arbetsplats.

SLL Strategisk IT har under våren haft ett antal kontakter med möjlig leverantör av lösningen för att kunna uppskatta en ungefärlig kostnadsbild för licenser. Den totala årskostnaden uppskattas till ca 2 000 000 kr vilket inkluderar licenskostnader, drift, förvaltning samt informationsinsats.

Finansiering föreslås ske genom att inkludera funktionen som en obligatorisk del av SLL IT:s tjänster och inkludera kostnaden i priset för tjänsten. Detta resulterar i en ökad kostnad om ca 45 kr per anställd och år.

Malin Frenning
Landstingsdirektör

Stefan Schildt
IT-direktör

Beslutsexpediering:
Akt

Godkänd av Malin Frenning, 2018-10-23